

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากผลการรวบรวมฐานข้อมูลระบบสืบค้นฐานข้อมูลเหตุการณ์หมอนขิตลายไทยอีสานใต้ออนไลน์ และระบบฐานข้อมูลร้านจำหน่ายงานศิลปะไม้ประณีตกับผลิตภัณฑ์ไม้พื้นบ้านในเขตอีสานใต้ (พิมลพรรณ อุดมพันธ์ และคณะ, 2555) พบว่ามีสินค้าเหตุการณ์ของผู้ประกอบการหมอนขิต จากบ้านศรีฐาน อ.ป่าติ้ว จ.ยโสธร และเหตุการณ์ศิลปะไม้ จากอ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ที่มีคุณภาพ มีความสวยงาม เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปเหตุการณ์ที่นำมาสู่สินค้า และกลุ่มอาชีพ ซึ่งมีรูปแบบกลยุทธ์การจำหน่ายทั้งในแบบธรรมดาขายส่ง-ปลีกหน้าร้าน และบางรายนำระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาประยุกต์เป็นเครื่องมือทางการตลาด เช่น การประชาสัมพันธ์หรือจำหน่ายบนเว็บไซต์ ที่เรียกว่าระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และจากรายงานผลการดำเนินโครงการบริการวิชาการประจำปีงบประมาณ 2555 เรื่อง “Face Book : Social Network Media เครื่องมือทางการตลาดขึ้นเอกในยุคดิจิทัล (พิมลพรรณ และคณะ, 2555) พบว่า ผู้ประกอบการในจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ยโสธร และศรีสะเกษ ให้ความสนใจและตระหนักถึงสื่อสมัยใหม่ที่จะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาดในยุคของสังคมที่ถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ประกอบการมีจำนวนอบรมเกินเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนผลการประเมินความพึงพอใจ และการนำผลการอบรมไปใช้ประโยชน์กับธุรกิจตนเองพบว่าอยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ ผิดกับ มีการทำการตลาดโดยจำหน่ายทั้งระบบปกติหน้าร้าน ตัวแทนจำหน่าย และบางรายมีการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาเป็นช่องทางจำหน่ายผ่านเว็บไซต์อีคอมเมิร์ซ โดยมีทั้งในระดับการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้นคือใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์สินค้า และมีบางรายสามารถยกระดับการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นระดับสูง หมายถึง การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการขาย และชำระเงิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของการสำรวจสถานภาพการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย พ.ศ. 2554 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น จากปีแรกที่มีการสำรวจ คือ ปี พ.ศ. 2550 ที่มีมูลค่าขายรวม 305,159 ล้านบาท มาเป็น 608,587 ล้านบาท ในการสำรวจรอบปี พ.ศ. 2553 ซึ่งพบว่ามีมูลค่าสูงขึ้นถึงร้อยละ 199.432 หรือประมาณ 2 เท่าตัว และในปี 2557 มีมูลค่า 2,033,493.35 ล้านบาท ปี 2558 มูลค่า 2,245,147.02 และปี 2559 2,523,994.46 ล้านบาท (สมาคมการค้าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อธุรกิจท่องเที่ยว, 2559)

และในปัจจุบันพฤติกรรมของรูปแบบการใช้เว็บไซต์แบบเครือข่ายสังคม ได้เข้ามามีบทบาทกับสังคมโลกาภิวัตน์มากขึ้น ทำให้รูปแบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เริ่มมีการปรับเปลี่ยนไปตามพฤติกรรมของลูกค้มากขึ้นเช่นเดียวกัน ที่จากเดิมลูกค้าซื้อขายหน้าร้านค้าออนไลน์ การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทำให้ สื่อสังคมออนไลน์ ได้ถูกนำมาเป็นเครื่องมือทางการตลาดเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน กอปรกับความสามารถของแอปพลิเคชันบน สื่อสังคมออนไลน์ มีระบบสนับสนุนเอื้อผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น ประกอบกับผลวิจัยชี้ สื่อสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคมากขึ้น ในประเทศไทยยังคงต่อเนื่อง มีจำนวนผู้ใช้เฟสบุคประมาณ 38 ล้านราย ประเทศที่ใช้งานเฟสบุค มากที่สุดยังเป็นอเมริกา อยู่ที่ 214 ล้านคน ส่วนเมืองที่ใช้งานเฟสบุค มากที่สุดคือ กรุงเทพ ที่ 24 ล้านคน และสามารถขยายผู้ใช้ได้มากที่สุดในประเทศอิตาลี (<http://www.ihdigital.co.th>, 2559) นอกจากนี้ประเทศจีน มีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประมาณ 97,000,000 คน จีนมีผู้ใช้ สื่อสังคมออนไลน์ คิดเป็น 91% จากจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด (<http://www.drphot.com/talk/archives/1946>, 2559) จำนวนผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทั่วโลก (Global

Social Media Usage) มีมากกว่า 2.7 พันล้านคนคิดเป็น 37% ของจำนวนประชากรทั่วโลก ซึ่งมากกว่า 91% ของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ใช้งานผ่านมือถือในประเทศที่มีจำนวนผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ เพิ่มขึ้นมากที่สุดจากปี 2016 (ไม่ได้คิดตาม %) คือ ประเทศจีน ที่เพิ่มขึ้น 133 ล้านคน รองมาคือ ประเทศอินเดีย ที่ 55 ล้านคน ตามมาด้วย อินโดนีเซีย ที่ 27 ล้านคน (<http://www.brandbuffet.in.th>, 2560)

ดังนั้น ผู้ประกอบการศิลปหัตถกรรมของจังหวัดในอีสานใต้ จึงจำเป็นต้องปรับตัว และเข้าใจกระแสสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยสื่อที่เรียกว่า F-Commerce รวมทั้งสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการขยายตลาดเพื่อเปิดโอกาสให้กับสินค้าตนเองให้มากที่สุด และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ AEC ของผู้ประกอบการ SMEs คณะผู้วิจัยจึงพัฒนาระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับสินค้าศิลปหัตถกรรมด้วยสื่อ สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับสินค้าศิลปหัตถกรรมนาร่อง ได้แก่ หมอนขิด จังหวัดยโสธร เครื่องเงินทองเหลืองบ้านปะอ่าว และศิลปะไม้เฟอร์นิเจอร์ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการสร้างการสร้างความได้เปรียบทางการตลาดสินค้าหัตถกรรมของกลุ่มธุรกิจชุมชน และเป็นการเผยแพร่ศิลปหัตถกรรมอีสานอันทรงคุณค่าต่อทั้งชาวไทย และต่างชาติให้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้เยาวชนร่วมอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นให้สืบเนื่องยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับสินค้าศิลปหัตถกรรมด้วยสื่อ สื่อสังคมออนไลน์
2. เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการตลาดสินค้าศิลปหัตถกรรมของกลุ่มธุรกิจชุมชนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. เพื่อการเผยแพร่ศิลปหัตถกรรมอีสานอันทรงคุณค่าต่อทั้งชาวไทย และต่างชาติให้มากยิ่งขึ้น และรวมถึงการส่งเสริมให้เยาวชนร่วมอนุรักษ์ศิลปะหัตถกรรมท้องถิ่นให้สืบเนื่องยั่งยืนต่อไป
4. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาช่วยในการพัฒนาศักยภาพให้กับธุรกิจ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.3 นิยามศัพท์เฉพาะ

สื่อสังคมออนไลน์ (สื่อสังคมออนไลน์) ในราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติไว้ว่า หมายถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสื่อกลางที่ให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมสร้างและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตได้

เครือข่ายสังคม (Social Network) หมายถึงกลุ่มบุคคลผู้ติดต่อสื่อสารกันโดยผ่านสื่อสังคม ซึ่งนอกจากจะส่งข่าวสารข้อมูลแลกเปลี่ยนกันแล้ว ยังอาจจะร่วมกันทำกิจกรรมที่สนใจด้วยกัน (<http://www.marketingoops.com> และ <http://www.thma.or.th>)

Social network เป็นคำที่ใช้เรียกคอนเซ็ปต์ “โครงสร้างทางสังคม” แบบหนึ่งที่เกิดจากการรวมตัวกันของคน ซึ่งเขาและเธอจะเชื่อมต่อถึงกันด้วยหลายๆ ปัจจัย เช่น เป็นเพื่อนกัน เป็นเครือข่ายกัน มีความสนใจที่เหมือนกัน มีความเชื่อที่เหมือนกัน ตลอดจนรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด หรือ (ComScore: Google+ Grows Worldwide Users From 65 Million In October To 67 Million In November". December 22, 2011)

สื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มของแอปพลิเคชันบนอินเทอร์เน็ตที่สร้างบนระบบความคิดอันเป็นรากฐานของสังคม และทางเทคโนโลยี ด้วยแนวความคิดของ Web 2.0 และเปิดให้คนแลกเปลี่ยนเนื้อหาที่เกิดจาก

ผู้ใช้ จึงเป็นการพูดถึงบริการต่างๆ ที่มีอยู่ในตลาดอยู่แล้ว เช่น Facebook, Twitter, Google+, LinkedIn เป็นต้น (Andreas Kaplan และ Michael Haenlein)

หัตถกรรม (Handy Craft) หัตถกรรมไทย หมายถึงสิ่งที่สร้างขึ้นด้วยฝีมือมนุษย์ หรือกระบวนการผลิตสิ่งของด้วยมือ ที่ใช้แรงงานฝีมือเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต วัตถุประสงค์เพื่อการใช้ประโยชน์โดยเฉพาะ มนุษย์ได้คิดประดิษฐ์เครื่องมือ เครื่องใช้ขึ้นมาเพื่อสนองความจำเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยอาศัยแรงงานจากมือของตน ดัดแปลงวัตถุดิบที่มีอยู่ในธรรมชาติใกล้ตัว เพื่อให้มีรูปร่างประโยชน์ใช้สอยได้เหมาะสม จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างงานหัตถกรรม เมื่อมีการผลิตซ้ำๆ กันมากจนเกิดความชำนาญ และถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง มีการใช้เทคโนโลยีที่คิดค้นขึ้นตามความก้าวหน้าของยุคสมัยนั้นๆ มาพัฒนากระบวนการผลิตหัตถกรรมให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ตลาดจนการปรุงแต่งความงามของศิลปะในงานหัตถกรรมเพื่อสนองความต้องการทางจิต ใจ และคตินิยมความเชื่อ รวมทั้งประโยชน์ใช้สอยให้สอดคล้องกัน งานหัตถกรรมจึงกลายเป็นศูนย์รวมของสหวิทยาการศาสตร์ต่างๆ ที่มีคุณค่าทางศิลปะ วิทยาศาสตร์ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ สืบทอดเป็นมรดกของคนในชาติ (<https://thailandhandmadebuu.wordpress.com>)

แค็ตตาล็อก หมายถึง เอกสารเย็บเล่ม สิ่งพิมพ์เป็นเล่ม มักมีสารบัญช บทนำ เนื้อหามักจะเป็นรายละเอียดของสินค้า/บริการต่างๆ และบทความแนะนำ โฆษณาต่างๆ สำหรับสินค้า/บริการนั้น ๆ ลักษณะที่สำคัญของแค็ตตาล็อก ก็คือ เป็นสิ่งพิมพ์ที่มุ่งเสนอรายละเอียดของสินค้า/บริการ มักมีภาพสินค้า มีคำบรรยายประกอบ จัดแบ่งประเภทสินค้า/การบริการเป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการค้นหา แค็ตตาล็อกบางเล่มบรรจุสินค้า/บริการเป็นจำนวนมาก ทำให้หนังสือมีความหนาแน่น แค็ตตาล็อกมีผลต่อการจำหน่ายสินค้า/บริการค่อนข้างสูง การจัดทำแค็ตตาล็อกจึงต้องมีการเอาใจใส่ในเรื่องคุณภาพเป็นอย่างมาก (<http://ladict.asia>)

แค็ตตาล็อกออนไลน์

เป็นรูปแบบจัดทำเว็บไซต์ การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบแค็ตตาล็อกออนไลน์ ที่มีรูปภาพและรายละเอียด สินค้าพร้อมที่อยู่เบอร์โทรติดต่อ ไม่มีระบบการชำระเงินผ่านทางเว็บไซต์ หรือระบบช้อปปิ้งการ์ด (ตะกร้าสินค้าออนไลน์) โดยหากผู้สนใจสินค้าก็เพียงโทรสอบถามและสั่งซื้อสินค้าได้ ซึ่งเป็นการใช้เว็บไซต์เป็นเหมือนโบรชัวร์ หรือแค็ตตาล็อกออนไลน์ เพื่อให้ลูกค้าสามารถเข้ามาเลือกดูรายละเอียด สินค้าและราคาได้ จากทั่วประเทศหรือทั่วโลกผ่านทางเว็บไซต์ ข้อดีของเว็บแบบนี้คือ สร้างได้ง่ายเหมาะกับการค้าในพื้นที่หรือประเทศเดียวกัน ข้อเสียคือ ไม่สามารถขายและรับเงินได้ทันทีจากลูกค้า ที่ต้องการชำระเงินผ่านเว็บไซต์ (<http://www.triplesystems.co.th>)

1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1.4.1 ด้านภูมิศาสตร์ งานวิจัยนี้มีขอบเขตด้านภูมิศาสตร์ในการศึกษา ณ พื้นที่ดังนี้

1. จังหวัดอุบลราชธานี
2. จังหวัดยโสธร

1.4.2 ด้านประชากรในการศึกษา งานวิจัยนี้มีขอบเขตด้านประชากรเพื่อศึกษาวิจัย สำหรับขนาดตัวอย่าง และวิธีคัดเลือกตัวอย่างของกลุ่มสินค้าหัตถกรรม ในจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดยโสธร เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทราบจำนวนตัวอย่างทั้งหมดที่แน่นอน (Finite population) คือ 40 แห่ง จึงใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงมาเป็นตัวอย่างในการวิจัย 10 แห่ง โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มรวมทั้งสิ้น 10 รายการ ดังนี้

1. สินค้าหัตถกรรมอุบลราชธานี 7 แห่ง ดังนี้
  - 1.1 กลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินบ้านปะอาว จ.อุบลราชธานี
  - 1.2 กลุ่มหัตถกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี
  - 1.3 กลุ่มหัตถกรรมเทียนหอม อ.เดชอุดม จ.อุบลราชธานี
  - 1.4 กลุ่มผ้าไหมบ้านลาดสมติ อ.ตระการ จ.อุบลราชธานี
  - 1.5 กลุ่มกระเป๋าถักเชือกกรม อ.ม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี
  - 1.6 กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา อ.เมือง จ.อุบลราชธานี
  - 1.7 กลุ่มทอเสื่อกก อ.เดชอุดม จ.อุบลราชธานี
2. สินค้าหัตถกรรมยโสธร 3 แห่ง ดังนี้
  - 1.8 กลุ่มหัตถกรรมหมอนขิต บ้านศรีฐาน จ.ยโสธร
  - 1.9 กลุ่มหัตถกรรมผ้าฝ้ายบ้านโนนยาง อ.ป่าดัว จ.ยโสธร
  - 1.10 กลุ่มหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ อ.ป่าดัว จ.ยโสธร
3. ประชากรสำหรับการทำวิจัยคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่มีพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าหัตถกรรมผ่านเว็บไซต์ www.facebook.com

1.4.3 ด้านความสามารถของระบบ งานวิจัยนี้มีขอบเขตความสามารถของระบบ ดังนี้

1. ระบบสามารถสั่งซื้อสินค้าหัตถกรรมผ่านแค็ตตาล็อก ระบบตะกร้า บนสื่อ สื่อสังคมออนไลน์ คือ โปรแกรมแควคิก (Ecwid) บนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก
2. ระบบสามารถเลือกวิธีการชำระเงิน และการขนส่งสินค้าผ่านสื่อ สื่อสังคมออนไลน์

1.5 ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. กลุ่มสินค้าหัตถกรรม จ.อุบลราชธานี และยโสธร ได้ระบบแค็ตตาล็อกและมีวิธีการรับชำระเงิน และการขนส่งบนเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์
2. กลุ่มสินค้าหัตถกรรม จ.อุบลราชธานี และยโสธร มีความรู้การค้าแบบ F-commerce
3. ลูกค้าสามารถเข้าถึงข้อมูลสินค้า และทำธุรกรรมซื้อขายจากผู้ประกอบการ บนเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์
4. เกิดความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนโดยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศประยุกต์ใช้กับสินค้าศิลปหัตถกรรมให้เกิดคุณค่า และโอกาสทางการตลาดมากขึ้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. กลุ่มสินค้าหัตถกรรมการมีหน้าร้านออนไลน์ผ่าน สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อนำเสนอขายสินค้า และเพื่อประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการตลาดออนไลน์
2. กลุ่มสินค้าหัตถกรรมเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงลูกค้าหรือกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น
3. กลุ่มสินค้าหัตถกรรมช่วยวางแผนการผลิตสินค้าหัตถกรรมให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

1.7 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

1. นำเสนอข้อมูลสินค้าหัตถกรรมกลุ่มเป้าหมายผ่าน สื่อสังคมออนไลน์ ที่ได้จากงานวิจัย
2. จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มสินค้าหัตถกรรม
3. จัดทำคู่มือการใช้งานแบบรูปเล่ม และเสนอผ่านเว็บไซต์ของคณะบริหารศาสตร์
4. มีบทความวิจัย 1 เรื่อง